

Інфармацыйная культурна-грамадская газета Гарадоччыны

ГАСЦІНЕЦ

№ 15 (240) КАСТРЫЧНІК 2017 ГОДА

БЕЛАРУСКІЯ АФАРЫЗМЫ

І сёння трэба ў полі праўду сеяць, бо што пасеем, тое і пажнём

Ларыса Генiюш

НАША СПАДЧЫНА

УСЕВАЛАДКА НЕ НАШ І ГАРОДНА НЕ НАШ ГАРАДОК

Настаў час адмовіцца ад памылковых уяўленняў аб быццам бы першай узгадкі пра Гарадок у 1128 годзе. Бо ва ўсіх рускіх летапісах пра той час пішыцца толькі пра паход князёў зямлі кіеўскай на памежныя гарады Полацкай зямлі: Ізяслаўль, Лагожск, Барысаў, Друцк, які ў жніўні 1127 (1128) спыніўся на гэтым памежжы.

Укнізе«Памяць»Гарадоцкагараёнанаст. 780 адзначана пра Гарадок: «Упамінаецца ў 1128 г. з нагоды ваеннага паходу кіеўскага князя Мсціслава Уладзіміравіча ў Полацкую зямлю. «В лето 6636. Посла князь Мстислав с братьею своею многи кривичи, четырьмя путьми:... Всеволодка из Городка... повеле ити к Изяславлю».

І безумоўна варта было б лічыць гэтую згадку пра «Гарадок» з 1128(?) года датай першага ўпаміну пра наш Гарадок, калі б гэта было праўдай, калі б Усеваладка ішоў бы ў Ізяслаўль з нашага Гарадка. Але шкада, што гэтыя летапісныя радкі ніякага дачынення да нашага горада не маюць. Таму варта патлумачыць абставіны пра той паход і само ўзгадванне «Гародна», як ёсць у летапісах.

Па-першае, варта адзначыць, што толькі ў Іпацьеўскім і Густынскім летапісах агульнарускі паход на Полацкую зямлю аднесены да 1128 (6636) г., а ва ўсіх астатніх летапісах, у тым ліку і найбольш раннім Лаўрэнцьеўскім летапісу, гэты паход адбываўся ў 1127 (6635) г.. Варта таксама мець на ўвазе, што ў час напісання гэтага летапісу манахам Лаўрэнціем ў 1377 годзе рускімі землямі лічыліся найперш землі каля Дняпра, а Маскоўская дзяржава толькі пачынала фармавацца. І ў 11-12 стагоддзях агульнарускія паходы па ініцыятыве кіеўскіх князёў лягчэй арганізоўваліся супраць Полацку, чым супраць полаўцаў.

Па-другое і гэта асноўнае для нас, паход на Полацкую зямлю ажыццяўляўся чатырма калонамі і самая вялікая была на Ізяслаўль, куды рухаліся войскі братоў кіеўскага князя Мсціслава Андрэя з Уладзіміра Валынскага, Вячаслава з Турава, а таксама Вячаслава Яраславіча з Клецка і Усевалада з Гародна. Варта адзначыць, што асобныя даследчыкі бяздоказна атаясамляюць Гародна з сучасным г. Гродна. Іншыя жа даследчыкі М. Доўнар-Запольскі, А. Няволін, П. Сямёнаў бачылі ў ім м. Гародна Пінскага павета. І ніхто, акрамя ўкладальнікаў кнігі «Памяць», не лічыў Усевалада князем з Гарадка, што пад Полацкам. І ні пры якіх абставінах князь Усевалад не мог з войскам з нашага Гарадка ісці на Ізяслаўль з поўначы, калі тры астатнія дружыны ішлі на яго з поўдня.

Па-трэццяе, князь Усевалад быў зяцем Уладзіміра Манамаха — меў шлюб з яго дачкой і ніяк не мог жыць у нашым Гарадку, бо ён знаходзіцца на тэрыторыі той Полацкай зямлі, дзе кіравалі Ізяславічы. І Полацкая зямля была самастойным дзяржаўным утварэннем, як у той час і Кіеўская, і Наўгародская землі. Адзінае, што атрымалася кіеўскім князям, гэта далучыць да сябе Менск пасля бітвы на Нямізе ў 1067 годзе.

Па-чацвёртае, пасля нападу на памежныя гарады Ізяслаўль, Лагожск, Барысаў, Друцк у жніўні 1127 года і адчуваючы яшчэ пагрозу наўгародскага войска, полацкае веча ў той час прыняла рашэнне адхіліць ад улады князя Давыда і выслала яго з Полацка разам з сынамі. Пасля гэтага веча прызначыла полацкім князем Рагвалода-Барыса, што задаволіла кіеўскага князя Мсціслава, які адазваў свае войскі. Падобнае гісторыя з заменай князя ў Полацку ўжо была і раней, калі пад час войнаў з кіеўскімі князямі ў 1021, 1067 полацкае веча меняла князя. Таму няма ніякага здравага сэнсу казаць пра тое, Усеваладка наш гарадоцкі князь і той летапісны «Гародна» наш сучасны Гарадок.

Такім чынам тое летапіснае ўзгадванне пра Усевалада з Гародна не мае дачынення да нашага Гарадка. Але гэта не значыць, што ў той час на берагах Гаражанкі, дзе месціцца сучасны Гарадок, не пражывалі крывічы. Археалагічныя даследаванні В.М. Ляўко дакладна сведчаць пра тое, што на паселішчы ў паўночнай частцы Гарадка пры ўпаданні Гаражанкі ў в. Лугавое выяўлены рэчывы матэрыял, які датуецца III-IV стст.н.э. Таму магчыма мець этнаграфічныя аб'екты жытла крывічоў на берагах в. Лугавое. І гэта будзе гістарычнай праўдай.

Леанід Гаравы

ЗНАЧНА БОЛЬШ НАВІНАЎ ПРА ГАРАДОК НА HARADOK.INFO

БАНКРОТСТВО

РАЗГОВОР В АГРОГОРОДКЕ СТЕПАНОВИЧИ…

За 10 лет одно из передовых хозяйств Городокщины «возродили» до полного банкротства. «СГ» организовала диалог руководства Городокского района и обиженных сельчан.

Десять лет назад отдаленная деревня Степановичи Городокского района стала агрогородком. С обретением нового статуса у сельчан затеплилась надежда, что населенный пункт будет развиваться. Сельхозпредприятие с одноименным названием было одним из лучших в районе. Фамилии местных животноводов и механизаторов не раз украшали районную Доску почета. Возведение новой молочно-товарной фермы и зерносушилки, куда были вложены немалые деньги, давало повод строить самые смелые планы. Только вместо ожидаемого возрождения деревня пришла в упадок.

Люди устали задаваться вопросом, кто виноват. Их больше волнует, что будет с ними дальше. Нет производства — нет работы, а за что кормить семьи? Власть не торопится предлагать варианты, и сельчане, чтобы сдвинуть вопрос с мертвой точки, обратились в газету.

Мы решили организовать диалог власти и сельчан.

ДО этого изучили ситуацию. Производство по делу о банкротстве КУСХП «Степановичи» было начато в середине февраля 2017 года, соответствующее решение Экономический суд Витебской области вынес 6 июля, установив срок ликвидации до 13 марта 2018 года. У «Степановичей» накопилась больше 5 миллионов рублей долгов, в том числе и перед ФСЗН. На предприятии осталось работать чуть больше 30 человек, они ждут августовскую зарплату. Самый острый и болезненный вопрос — трудоустройство. В агрогородке 60 дворов и больше 150 жителей, в том числе многодетные семьи. Здесь по программе возрождения и развития села были построены новые дома, люди прикипели к этим местам. Срываться не хотят, но готовы, если предложат работу и жилье.

В Степановичи на организованное газетой собрание выехали с заместителем председателя райисполкома по социальным вопросам Мариной Здольниковой и главой райсовета Светланой Зуевой. Народ занял места в Доме культуры, который не отапливается. Собрание проходило бурно, люди открыто говорили о наболевшем.

Многодетная мать четверых детей Надежда Болтова, которая работает дояркой и сторожем по совместительству, поведала о своем положении:

— Последнюю зарплату получила 68 рублей без вычета налогов. За сад задолжала, надо 25 рублей отдать. А еще за «коммуналку» — 40. Сын старший в колледже учится. За что кормить семью? Летом выручали грибы и ягоды, яблоки сдавали. Да и сами, считай, в лесу живем. Деревня одичала. Скоро волки во дворы начнут ходить. Предлагали переезд, но без жилья. А за что его купишь, когда на хлеб нету?

Ее поддержала одна из передовых доярок хозяйства Виктория Карликова:

— Никогда в жизни на пособие не подавала и не думала, что придется. Дожили до того, что не можем одеть в школу детей. В хозяйстве были хорошие работники, но кто за спасибо работать будет?

Марина Здольникова обратила внимание: зарплата зависит от производительности труда.

«А откуда ей браться? Каких надоев можно ждать от

(працяг на стар. 2)

ГАНДАЛЬ

АДБЫЎСЯ СЦІПЛЫ ВОСЕНЬСКІ КІРМАШ

14 кастрычніка ў Гарадку прайшоў першы восеньскі кірмаш, на якім грамадзяне маглі запасціся саджанцамі і прамысловымі таварамі мясцовых вытворцаў.

Апошнія гады кірмашы ў Гарадку ладзяцца на скрыжыванні вуліц Савецкай і Валадарскага. І з кожным годам колькасць удзельнікаў прадаўцоў на кірмашы ў Гарадку скарачаецца.

Вось і на гэтым кірмашы не было ў 11 гадзін заўважна прапаноў па продажу бульбы (!), зерня і г.д. Раней падобнай прадукцыяй гандляваў Гарадоцкі прафесійна-тэхнічны каледж, які кіраваў В.А. Папоў, а зараз прапаноў ад аб'яднанага каледжу не было.

Наогул, пры зніжэнні узроўня жыцця пакупнікі імкнуцца набыць найперш танныя прадукты харчавання. А на кірмашы, яны нізкімі былі мусіць толькі ў Гарадоцкай птушкафабрыцы: морква – 45 кап. за 1 кг, буракі – 20 кап., капуста – 35 кап..

Танную рыбу прапаноўвала Гарадоцкая арганізацыя "БАПР": шчупак, карась, амур, таўсталобік – па 3,7 руб. за 1 кг. У Гарадоцкім райспажыўсаюзе журавіны былі па 4,26 руб. за 1 кг.

Разнастайныя саджанцы магчыма было набыць у трох гандлёвых кропках ад плодагадавальнікаў. Пры гэтым былі бачны шыльды з Дубровенскага раёну і з п. Лужасна з пад Віцебску.

3 прамысловых вытворцаў на кірмашы быў прадстаўлены найперш "Ланатэкс" з Гарадка і "Ламора" з Віцебску, якая гандлявала пераважна спецадзеннем па дэмакратычных коштах.

Л. Антонаў

Аб'ява

Аператыўная інфармацыя аб падзеях Гарадоччыны, рэгіёна і больш, чым у газеце, зараз па-беларуску і па-расейску з'яўляецца на новым Інтэрнэт рэсурсе: http://haradok.info

****

Наша газета "Гасцінец" пачала размяшчацца на партале http://haradok.info ў раздзеле "Газета "Гасцінец", дзе ствараецца архіў за мінулыя гады.

****

Каб атрымліваць кожны нумар газеты «Гасцінец» паведаміце рэдакцыі аб гэтым – і вы яго атрымаеце. Калі ўжо не жадаеце атрымліваць выданне, то патэлефануйце у рэдакцыю.

БАНКРОТСТВО

(пачатак на стар. №1)

сотни чахлых полуголодных буренок?» — резонно возразили ей.

— Телят сдают, а зарплату не платят, управляющего вообще не видели, он не считает нужным давать отчеты, — возмущался зал.

За последнее время руководители здесь менялись как перчатки. Сельчане их в шутку называют туристами.

Марина Здольникова привела пример из других регионов, где предприимчивые крестьяне создали кооперативы и успешно работают на себя. Власть готова оказать содействие таким хозяйствам. Только этот вариант сельчане не оценили. Пенсионерка, уважаемая в деревне бывшая учительница Зоя Тарасенко по этому поводу высказалась так:

— Агробизнесом не всем дано заниматься. Люди хотят зарабатывать физическим трудом. После войны, помню, лопатами землю копали. И сегодня не все у нас пьяницы, людям работу давай. Из-за «косяков» горе-руководителей, которые прохлаждались здесь как на курорте, люди страдают. Зачем нужна была эта модернизация? Несметные деньги вложили, и где они? Поля в 6 тысяч гектаров зарастают бурьяном — никому не надо. Я пенсионерка, мне есть за что жить, а за молодых обидно... По рядам пустили листок, чтобы собрать подписи тех, кто нуждается в работе. В нем подписались больше 30 человек. Марина Здольникова, прощаясь, заверила, что один на один с бедой власть людей не оставит, будут искать варианты.

Управляющего, кстати, нам тоже увидеть не удалось, но после собрания заехали на ферму. Картина угнетающая: забор лежит, дверь валяется, в коровнике гуляют сквозняки, и немногочисленные буренки издают жалобное голодное мычание, словно предчувствуя незавидную участь. Хозяйской руки здесь не видно.

Первый заместитель председателя райисполкома, начальник райсельхозпрода Алексей Марковский, с которым поделился впечатлениями после поездки, о том, что будет с запущенными землями и людьми, говорит довольно неопределенно:

— Деревню не забудем, работой обеспечим. Уже предлагали варианты. Конечно, где большая зарплата, жилье не предоставляется. Планирует провести в Степановичах собрание председатель райисполкома. Сейчас в области разрабатывается масштабная программа по животноводству, к реализации которой планируют приступить в 2018 году. Городокский район в нее включен. Сельхозугодья «Степановичей» тоже будут задействованы.

ОТ «СГ»: Итак, конкретики, как бы не хотелось обратного, пока никакой. Но оптимизм, правда, осторожный, вызывают две вещи. Первая — люди в деревне есть, они хотят и будут работать, и местные власти просто не могут не воспользоваться таким их настроением. Вторая — неудачный опыт возрождения Степановичей, конечно же, будет учтен при реализации программы, о которой говорил Алексей Марковский. Сколько это времени займет, какие трудности в процессе возникнут, как эту ситуацию видят в Витебском облисполкоме — «СГ» будет информировать своих читателей.

Андрей Захаров
www.sb.by

СПОРТ

БОЛЬШ 20 ПРЫЗАВЫХ МЕСЦАЎ НА КУБКУ БЕЛАРУСІ

20-22 кастрычніка 2017 года ў г. Мінску прайшлі спаборніцтвы адкрытага Кубка Рэспублікі Беларусь і рэспубліканскага турніру сярод юнакоў і юніёраў па ушу. У спаборніцтвах прыняла ўдзел каманда «Нефрыт» г. Гарадка.

Кубак Рэспублікі Беларусь па ушу (сандьа) праходзіў у вайсковым спартыўным комплексе «Уручча» і сабраў звыш 200 спартсменаў з 25 каманд розных клубаў баявых мастацтваў краіны.

На гэтым турніры Выхаванцы трэнера Тараса Гришанкова з клуба «Нефрыт» паказалі добрыя вынікі ў малодшых узрастовых групах.

У спаборніцтвах адкрытага Кубка па ушу (таолу — кароткая, доўгая зброя і кулак) Тарасаў Аляксей заняў два 2-ых і 3 месца.

У турніры сярод юніёраў у раздзеле сандьа (кантактныя баі) Чарнецкі Іван у вагавой катэгорыі да 70 кг заняў 2 месца, Васільеў Яўген (да 60 кг) — 2 месца, Хабакоў Улад (да 60 кг) — 3 месца, Сіньчук Карым (да 56 кг) — 2 месца.

У раздзеле таолу Казлоў Мікіта заняў два 1-ых месца і 2 месца, Свірэйка Арына — тры 3-іх месца.

У турніры сярод юнакоў у кантактных баях (сандьа) у вагавой катэгорыі да 65 кг Агамаў Хаджымурад заняў 1 месца, Трушко Ягор (да 45 кг) — 3 месца. У раздзеле таолу Карнілаў Максім заняў тры 3-іх месца і Мікушка Паліна — два 3-іх месца.

Л. Антонаў

ПАКАРАННЕ

ВЫПЛАЦІЦЬ БОЛЬШ 4300 ДАЛЯРАЎ

Гарадоцкі суд пакараў двух браканьераў на суму больш 4300 даляраў. Паводле інфармацыі Гарадоцкай пракуратуры суд Гарадоцкага раёна завяршыў разгляд крымінальнай справы аб браканьерстве двух грамадзян Гарадоцкага раёна пад час нерасту рыбы.

Паводле інфармацыі намесніка пракурора Гарадоцкага раёну жахлівым прыкладам для нядбайных рыбакоў з'яўляецца гісторыя двух жыхароў Гарадоцкага раёна, якія 2 мая 2017 года вырашылі парыбачыць пры дапамозе стаўных рыбалоўных сетак. Каля 17.00 гадзін яны з лодкі ўстанавілі сеткі на возеры «Доўгае», а каля 19 гадзін сеткі былі вынятыя. Улоў апынуўся вельмі прыстойным, было здабыта 20 асобнікаў карася срэбнага і 13 асобнікаў карася залатога. Са здабычай яны адправіліся да берага, дзе іх ужо чакалі інспектары Гарадоцкай межрайінспекцыі аховы жывёльнага і раслiннага свету.

Сума ўстаноўленай шкоды прыродзе склала 6762 рубля рублёў, што з'яўляецца асабліва буйным памерам. Дзеянні рыбакоў былі кваліфікаваныя па ч. 4 арт. 281 КК Рэспублікі Беларусь як здабыча рыбы без належнага на тое дазволу, у забароненыя тэрміны, забароненымі прыладамі і забароненымі спосабамі якая пацягнула прычыненне шкоды ў асабліва буйным памеры.

У ходзе следства гора-рыбакі часткова пакрылі прычыненую шкоду, віну прызналі цалкам. З улікам здавальняючых характарыстык і адсутнасці судзімасцяў, па прыгаворы суда ім прызначана пакаранне ў выглядзе 2 гадоў пазбаўлення волі з умоўным непрымяненнем пакарання тэрмінам на 1 год і 1 года 6 месяцаў пазбаўлення волі з умоўным непрымяненнем пакарання тэрмінам на 1 год са штрафам 55 базавых велічынь, што складае 1265 рублёў кожнаму. Таксама прысудам суда з абвінавачаных салідарна спагнана 5962 рубля ў кошт пакрыцця шкоды, прычыненай злачынствам.

Адпаведна існуючага зараз курса даляра абодва браканьера толькі за штраф і кампенсацыю шкоды павінны зарабіць больш чым на 4350 даляраў. Ці варта рыбалка такіх грошаў?

Л. Антонаў

КРЫМІНАЛ

ЗА ТЫДЗЕНЬ СКРАЛІ ДВА ЧОЎНА

Прэс-служба Віцебскага абласнога ўпраўлення Міністэрства ўнутраных спраў паведаміла аб узбуджэньні крымінальнай справы па факту крадзяжу двух пластыкавых чоўнаў на возеры ў Гарадоцкім раёне.

Прэс-служба паведаміла, што 6 кастрычніка ў 10 гадзін 15 хвілін у Гарадоцкі РАУС звярнуліся рабочая 1968 года нараджэння і пенсіянер 1952 года нараджэння. Пацярпелыя заявілі, што ў перыяд з 30 верасня па 5 кастрычніка неўсталяваны злачынец з берага возера здзейсніў крадзеж двух пластыкавых чоўнаў. Шкода, нанесеная пацярпелым, ацэнена ў 1800 рублёў. Па нашай інфармацыі здарэнне адбылося на возеры Вымна.

Гарадоцкім аддзелам Следчага камітэта ўзбуджаная крымінальная справа па ч. 1 арт. 205 КК "Крадзёж". Пра выяўленне здачынца, які скраў два пластыкавых чоўна не паведамляецца.

Т. Гаражанка

ГРАМАДСКАЕ АБМЕРКАВАННЕ

АБМЕРКАВАННЕ НАКОНТ БУДАЎНІЦТВА ВЕТРАПАРКУ

З 10 кастрычніка стартавала грамадскае абмеркаванне справаздачы аб ацэнцы ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА) па аб'екце: «Будаўніцтва ветрапарку магутнасцю каля 9,9 МВт у Віцебскай вобласці, Гарадоцкім раёне, паблізу в. Загоряне»

У адпаведнасці з беларускім заканадаўствам грамадскасць мае права праводзіць грамадскія абмеркаванні справаздач аб ацэнцы ўздзеяння на навакольнае асяроддзе будуемых аб'ектаў. І гэтае абмеркаванне павінна праводзіцца да пачатку будаўніцтва аб'екту. Гэтае грамадскае абмеркаванне ініцыявана ТАА «Ініцыятыва развіцця ветраэнергетыкі», якое выступае заказчыкам будаўніцтва ветрапарку.

Заказчык абмеркавання лічыць, што выкарыстанне аднаўляльнай крыніцы энергіі забяспечыць:

- скарачэння залежнасці ад імпарту паліўна-энергетычных рэсурсаў;
- скарачэння колькасці выкідаў забруджвальных рэчываў у навакольнае асяроддзе;
- зніжэння выкідаў парніковых газаў у навакольнае асяроддзе;
- у адрозненне ад цеплавых электрастанцый, ВЭУ выракляюць электраэнергію без выкарыстання вады, што дазваляе скараціць эксплуатацыю водных рэсурсаў.

Месца размяшчэння пляцоўкі для будаўніцтва ветрапарку з трох ветра-энергетычных установак маркі: G132-3,3MW(Gameza) магутнасцю па 3,3 МВт кожная выбрана плошча ў паўночнай часткі Гарадоцкага раёна ў 19 км на поўнач ад г. Гарадок каля в. Загаране, дзе размяшчаецца вышэйшая кропка Гарадоцкага ўзвышша.

Неабыкавыя грамадзяне маюць магчымасць азнаёміцца са справаздачай на сайце Гарадоцкага райвыканкаму тут: http://gorodok.vitebsk-region.gov.by/uploads/files/Otchet.pdf . Тут на 164 старонках шмат інфармацыі аб уздзеянні на навакольнае асяроддзе будучага ветрапарку, а таксама спецыяльнай інфармацыі пра яго будаўніцтва.

Грамадскае абмеркаванне будзе ісці да 9 лістапада. Пад час яго грамадзяне могуць падаваць заўвагі, прапановы зацікаўленым бакам, а таксама падаць заяўку аб правядзенне сходу дзеля абмеркавання справаздачы да 23 кастрычніка.

Будаванне ветрапарку прыдугледжана на 2020 год, калі будзе знойдзены зацікаўлены інвестар.

Л. Антонаў

УЛАДА

ЦІ ЁСЦЬ ВАРЫЯНТЫ ЗМЕНЫ ЎЛАДЫ?

Здавалася б, сама пастаноўка пытання дзіўная. Бо ў дэмакратычным свеце існуе прапісаны ў Канстытуцыі стандартны спосаб змены ўлады праз выбары. Але ва ўмовах аўтарытарнага рэжыму ў Беларусі гэты механізм заблакаваны. Сапраўдных выбараў тут няма, легальны, легітымны спосаб змены ўлады немагчымы.

Тады якія існуюць іншыя, нелегітымныя, неінстытуцыянальныя сродкі і механізмы ўладных пераменаў? Яны ёсць — апісаны ў палітычнай літаратуры, шмат разоў адбываліся ў гісторыі.

Найперш, канечне, рэвалюцыя. Гэта калі народ выходзіць на вуліцы і зрынае існую ўладу. Як тое было 100 гадоў таму ў Расіі ці тры гады таму ва Украіне падчас другога Майдану.

Ужо даводзілася пісаць, што выбух народнага незадаволення — рэч непрадказальная і непрагназуемая. На мой погляд, беларусы саспелі, каб на выбарах прагаласаваць супраць Лукашэнкі, але не саспелі да рэвалюцыі. Хоць Лукашэнка вельмі баіцца вулічнага пратэсту, заўсёды рэагуе на яго вельмі хваравіта.

Варта заўважыць, што, увогуле, беларускае грамадства, паводле сваёй сацыяльнай прыроды з пэўным піетэтам ставіцца да дзяржавы, да парадку, які яна ўвасабляе. Таму верагоднасць рэвалюцыйнай змены ўлада нам падаецца невысокай.

Іншы варыянт нелегітымнага зрынання існага палітычнага рэжыму — дзяржаўны пераварот. Ён магчымы толькі з дапамогай сілавых структур.

Але ў Беларусі, у адрозненне, напрыклад, ад краін Лацінскай Амерыкі ці Турцыі, няма традыцыі ўмяшання войска ў палітычнае жыццё. Да таго ж у нашай краіне існуе, паводле маіх падлікаў, 9 (дзевяць!) структур з правам аператыўна-вышуковай дзейнасці. Усе яны сочаць адна за адной, а кіраўнікі падпарадкаваны непасрэдна Лукашэнку. У такіх умовах здзейсніць пераварот вельмі цяжка.

Апошнім часам шмат размоваў і публікацый наконт таго, што, магчыма, хутка Лукашэнка перадасць уладу нейкаму пераемніку. Хацелася б спыніцца на гэтым пытанні больш падрабязна.

Пытанне пра пераемніка ўсплывае ў асяроддзі палітызаванай публікі ў пэўныя моманты, калі здаецца, што яно набывае актуальнасць. Пра яго шмат казалі ў перыяд паміж 2001 і 2004 гадамі, калі Лукашэнка ўступіў у свой другі прэзідэнцкі тэрмін, а ў Канстытуцыі захоўвалася абмежаванне на займанне прэзідэнцкай пасады адным чалавекам. Потым з'яўленне Віктара Лукашэнкі як палітычнай фігуры актуалізавала гэтыя развагі. Зноў на гэтую тэму пачалі гаварыць пасля таго, як Пуцін саступіў пасаду прэзідэнта РФ Мядзведзеву. Ужо гэтым годам кіраўнік Беларусі падчас размовы з галоўным рэдактарам «Народнай волі» Іосіфам Сярэдзічам казаў, што задумваецца над тым каб сысці са сваёй пасады.

Адразу хачу адзначыць, што рэалізацыя такога варыянту ва ўмовах сённяшняй Беларусі выглядае малаверагоднай па некалькіх прычынах. Найперш, у пастаці Аляксандра Лукашэнкі мы маем справу з чалавекам, у якога велізарная прага да ўлады. Для яго ўлада — гэта не толькі сэнс жыцця, але адзіна магчымы спосаб існавання. Ён увесь час атаясамлівае адхіленне яго ад улады з пагібеллю і кажа, што будзе абараняць сваю пасаду са зброяй, нават калі застанецца адзін.

Але нават калі раптам уявіць неверагоднае, што Лукашэнка стаміўся ад улады і захацеў бы яе пакінуць, то ўзнікае адна вялізная праблема. За чвэрць стагоддзя знаходжання на пасадзе ён вельмі шмат наваро чаў, таму непазбежна ўзнікне пытанне аб адказнасці. Знойдзецца шмат людзей, прычым, не абавязкова з апазіцыі, каб з ім палічыцца. У выніку нельга выключаць, што пасля адстаўкі ён можа аказацца ў ролі падсуднага. Ці можна гэтага пазбегнуць, нейк гарантаваць недатыкальнасць з дапамогай заканадаўчых механізмаў ці асабістых абяцанняў ад пераемніка? Усё гэта зрабіць можна, аднак узнікае шэраг праблемаў.

Па-першае, як любы аўтарытарны кіраўнік, дзейны беларускі лідар нікому не верыць, падазрае ўсіх у нелаяльнасці, здрадзе. Ён ніводнаму чалавеку не зможа даверыць свой лёс.

Па-другое, ён разумее, што ў палітыцы любыя гарантыі і дамоўленасці з'яўляюцца адноснымі. Іх захоўванне зале¬жыць не ад ступені юрыдычнага замацавання, а ад суадносін палітычных сілаў. Любы закон ці нават артыкул канстытуцыі можна адмяніць. Аўгуста Піначчэт у Чылі перад сваёй адстаўкай стварыў шматпавярховую сістэму гарантый уласнай недатыкальнасці. Аднак ад турмы яго выратавала толькі смерць. Вельмі шмат прыкладаў, як пад суд трапляюць былыя дыктатары.

Па-трэцяе, існуе варыянт, калі лідар сыходзіць са сваёй пасады фармальна, перадае ўладу «зіц-старшыні», застаючыся рэальным кіраўніком. Гэта магчыма, калі чалавеку не вельмі важныя вонкавыя атрыбуты ўлады, ён нармальна сябе пачувае ў статусе «шэрага кардынала». Як Уладзімір Пуцін у Расіі на чатыры гады перадаў пасаду прэзідэнта Дзмітрыю Мядзве-дзеву. Але гэта яўна не наш варыянт.

Нарэшце — гэта ўжо па-чацвёртае — схема «Пераемнік» не спрацуе і па прычыне сістэмнага характару. Існуюць розныя тыпалогіі аўтарытарных рэжымаў. Для нашага выпадку важны падзел на алігархічныя і персаналісцкія рэжымы…

Гістарычны досвед апошніх ста гадоў паказвае, што, як правіла, калі сыходзіць дыктатар, які доўгі час аднаасобна кіраваў краінай, то ягоным нашчадкам рэдка ўдаецца захаваць рэжым у ранейшым выглядзе, часцей за ўсё адбываецца яго трансфармацыя. Так было пасля смерці Іосіфа Сталіна ў СССР, Франсіска Франка ў Іспаніі, Іосіфа Броз Ціта ў Югаславіі і нават Маа Цзэдуна ў Кітаі. Мы бачым, як цяжка захаваць ранейшы рэжым цяперашняму прэзідэнту Венесуэлы Нікаласу Мадуры пасля смерці харызматычнага Уга Чавеса….

Таму ў цяперашняга беларускага ўладара няма іншага выйсця, як заставацца ва ўладзе пажыццёва. Парадокс у тым, што Лукашэнка — не толькі архітэктар і стваральнік гэтай сістэмы, але і яе закладнік. Ён не можа з яе выйсці, пакінуць сваю пасаду, нават калі б і хацеў. І гэта сапраўдная трагедыя, тупік, як для грамадства, дзяржавы, так і для самога Лукашэнкі. І нейкага легальнага варыянту выйсця з яго я не бачу.

(скарочана)

Валер Карбалевіч
"Новы Час"

ПРАПАНОВА

ДАВАЙЦЕ ГАВАРЫЦЬ ПРА НАША ЖЫЦЦЁ

Галоўны рэдактар «Советской Белоруссии» Павел Якубовіч выступіў з праграмнай заявай у «Клубе рэдактараў» на «Беларусь-1», заклікаўшы абмяркоўваць жыццё Беларусі, а не расійскія гісторыі.

«Час нам, грамадзянам Беларусі, менш жыць жыццём іншай дзяржавы. Што нам гэтая гнюсная гісторыя вакол фільма „Мацільда"? Усе гэтыя звар'яцелыя барацьбіты, ваяўнічыя крыжакі... Нам гэта навошта? У нас гэтага няма і быць не павінна. Што нам гісторыя з гэтай Сабчак? ...

Да чаго я заклікаю? Усе мы, грамадзяне Беларусі, павінны ўсё больш і больш разумець, што ўжо 25 гадоў мы — незалежная еўрапейская дзяржава. А мы ўсё жывём дробнымі жарсцямі нейкіх маскоўскіх акцёраў, нейкімі скандальчыкамі, нейкімі Сабчак.

Давайце жыць беларускім сёння і тут. У нас адбываюцца не такія глабальныя і скандальныя падзеі, але мы жывём сваім жыццём, каб зрабіць наша жыццё нармальным ... Я гатовы гаварыць пра калег Лябедзьку, Статкевіча і іншых з нашмат большай цікавасцю, чым гісторыі Сабчак, нараджэнне ці гібель нейкай зоркі ў Расіі. Мы павінны ўрэшце разумець, што мы краіна».

Такім чынам Якубовіч адрэагаваў на прапанову старшыні Белтэлерадыёкампаніі Генадзя Давыдзькі абмяркаваць магчымы ўдзел Ксеніі Сабчак у прэзідэнцкіх выбарах у Расіі, а таксама развагі кіраўніцы холдынга «Мінск-Навіны» Кацярыны Дубінскай пра смерць артыста Дзмітрыя Мар'янава і праблемы ў сям'і Армэна Джыгарханяна.

"Наша Ніва"

РАСІЯ–БЕЛАРУСЬ

ЗРАБІЦЬ ПАСТЫ НА МЯЖЫ ЗЬ БЕЛАРУСЬСЮ

Памежныя пасты паміж Беларусьсю і Расеяй могуць зьявіцца на аўтастрадах і чыгунцы ўжо вясной 2018 году. Пра гэта заявіў сёньня намесьнік кіраўніка Міністэрства ўнутраных спраў Расеі Аляксандар Гаравы, паведамляе "Інтэрфакс".

Паводле расейскага боку, гэта зьвязана з чэмпіянатам сьвету па футболе, які пройдзе ў Расеі ў наступным годзе.

«Мы дастаткова жорстка будзем працаваць з траўня», — заявіў Гаравы ў ходзе пасяджэньня Савету Фэдэрацыі.

Магчымасьць зьяўленьня пастоў ён патлумачыў занепакоенасьцю расейскіх уладаў з нагоды адкрытасьці мяжы ва ўмовах, калі ўлады Беларусі дазволілі грамадзянам 80 краінаў сьвету прыяжджаць у сваю краіну бязь візы.

«Калі мы не ўніфікуем міграцыйнае заканадаўства і не пяройдзем на адзіную міграцыйную карту да сакавіка, урадам РФ папярэдне прапрацавана пытаньне аб увядзеньні часовых памежных пастоў як на аўтатрасе, так і на чыгунцы без прыпыненьня пасажырскіх цягнікоў», — сказаў Гаравы.

Першы намесьнік кіраўніка МУС падкрэсьліў, што ягонае ведамства турбуе таксама выкарыстаньне транзыту празь Беларусь людзьмі, якіх шукаюць расейскія праваахоўныя органы ў сувязі з падазронымі паездкамі ў Сырыю.

«Яны сёньня вяртаюцца ў Кіеў, едуць па дарозе, дзе таксама мяжа адкрытая, потым па Смаленскай трасе да нас», — сказаў Гаравы.

У студзені 2017 году прэзыдэнт Беларусі Аляксандар Лукашэнка сваім указам дазволіў грамадзянам 80 краінаў сьвету ўяжджаць у краіну бязь візаў на тэрмін, ня больш за 5 сутак. У пачатку лютага Фэдэральная служба бясьпекі Расеі аднавіла на мяжы зь Беларусьсю памежную зону, скасаваную ў 1995 годзе пасьля падпісаньня Дамовы аб дружбе, добрасуседзтве і супрацоўніцтве паміж Расеяй і Беларусьсю.

"Радыё Свабода"

НАШЫ ЗАРОБКІ

ЗАРПЛАТУ В ТЫСЯЧУ РУБЛЕЙ ТОЛЬКО НА БУМАГЕ

Даже если средняя зарплата в Беларуси достигнет тысячи рублей, то большинство будет получать намного меньше. И меньше всех будут получать в раёнах Витебщины, которая возглавляет список беднейшего региона страны.

Только в двух регионах Беларуси средние зарплаты превысили пресловутую тысячу рублей, но Министерство труда и социальной защиты обещает до конца года выполнить доведенный президентом показатель. Эксперты не видят в этом смысла.

В самом бедном регионе получают в 2,5 раза меньше, чем в самом богатом

За восемь месяцев этого года только в Солигорском районе и Минске номинальная начисленная средняя заработная плата превысила тысячу рублей. В Солигорском районе она составила 1169,1 рубля, а в Минске — 1101,7 рубля. В тройку самых богатых регионов также попал Минский район. Здесь средняя зарплата составила 949,6 рубля.

Самым бедным по-прежнему остается Шарковщинский район. Здесь средняя зарплата за восемь месяцев составила 462,8 рубля. Она в 2,5 раза ниже, чем в Солигорском районе. В тройку самых бедных регионов также входят Бешенковичский (508,5 рубля) и Ушачский (511,7 рубля) районы.

Основной причиной разбежки в зарплатах эксперты считают наличие либо наоборот отсутствие крупных производств в регионе. Например, в Солигорском районе работает «Беларуськалий», а в Минске — Парк высоких технологий (ПВТ), где традиционно получают самые высокие зарплаты в стране.

«В стране есть ограниченное количество предприятий, где люди получают зарплату, которая сильно выше средней по стране. В первую очередь, это программисты, которые работают в компаниях, сконцентрированных в ПВТ. Также очевидно, что высокую зарплату получают те, кто имеет отношение к калийным удобрениям. Отсюда понятно, почему такие высокие средние зарплаты в Солигорском районе и Минске», — объясняет старший аналитик форекс-брокера «Альпари» Вадим Иосуб.

…«Вертикальщики понимают, что могут оказаться виноватыми при любом раскладе событий — за то, что не достигли этой тысячи либо за то, что искусственно нарисовали эту тысячу. Сейчас больше места для интерпретаций и поисков объяснений по сравнению с 2010 годом», — считает старший научный сотрудник Белорусского экономического исследовательско-образовательного центра (BEROC) Дмитрий Крук.

Эксперты не видят смысла в доведении средней зарплаты до тысячи рублей

Во время недавней прямой телефонной линии министр труда и социальной защиты Ирина Костевич признала, что в некоторых регионах рост средней зарплаты отстает от установленного графика, но пообещала, что плановое задание по достижению уровня заработной платы в среднем по стране в тысячу рублей будет выполнено. За восемь месяцев этого года она составила 784,5 рубля.

«С сентября повышена тарифная ставка первого разряда для работников бюджетной сферы, а также заработная плата госслужащих. Это окажет свое влияние на показатели роста зарплаты в целом по стране», — сказала Ирина Костевич.

Дмитрий Крук видит в гонке за зарплатой чисто политические корни. По его мнению, экономических оснований для такого уровня зарплаты нет. Эксперт полагает, что белорусские власти могут постепенно прийти к средней зарплате в тысячу рублей, но более важно, чтобы этот уровень зарплаты был устойчивым.

…Даже если план по средней зарплате выполнят, то подавляющее большинство населения будет получать намного меньше этой суммы, уверен Вадим Иосуб.

Он предлагает обратить внимание на другой, более объективный принцип расчета уровня доходов — медианную зарплату, которая отражает сумму в центре зарплатного ряда и делит его на две равные части. Этот показатель всегда ниже средней зарплаты — примерно на 30%.

«Иначе говоря, когда средняя зарплата по стране достигнет тысячи, это будет означать, что приблизительно 70% населения в стране будет получать ниже этой средней. За пределами того же Солигорска и Минска ниже средней будет получать 80-90% населения», — отмечает финансовый аналитик.

Кроме того, говоря о тысяче рублей, чиновники ведут речь о средней начисленной зарплате. Но после уплаты налогов пресловутая тысяча рублей превратится в сумму порядка 850 рублей. По этим причинам Вадим Иосуб считает показатель по средней зарплате, который высшее руководство страны взяло в качестве больше не экономической, а политической цели, фиктивным. Средняя зарплата в тысячу рублей будет существовать только в отчетах чиновников.

«Когда средняя зарплата достигнет тысячи рублей, подавляющее число людей в стране этой тысячи рублей у себя в кармане не обнаружат и будут негодовать по поводу того, что власти их в очередной раз обманули. Этот показатель даже при его достижении ничего кроме разочарования и озлобления у населения не вызовет», — подчеркивает старший аналитик форекс-брокера «Альпари».

(скарочана)

Александр Ярошевич
http://naviny.by

“ДЗЕДАЎШЧЫНА”

ЖАХЛІВЫЯ ПАДРАБЯЗНАСЬЦІ СЬМЕРЦІ САЛДАТА…

Блізкія 21-гадовага Аляксандра Коржыча перадалі ў рэдакцыю Радыё Свабода фотаздымкі цела загінулага, на якім відаць вялікія гематомы. Сям’я і сябры ня вераць у афіцыйную вэрсію і дабіваюцца расьследаваньня.

3 кастрычніка Аляксандра Коржыча нібыта знайшлі павешаным у вайсковай часьці пад Барысавам, дзе ён праходзіў тэрміновую службу. Паводле афіцыйнай вэрсіі, ён зьдзейсьніў суіцыд. Карэспандэнты Свабоды пагутарылі зь Сяргеем Дзятлам, блізкім сябрам, мужам стрыечнай сястры загінулага.

У рэдакцыі Радыё Свабода ёсьць фотаздымкі цела Аляксандра. На іх выразна відаць вялікія гематомы на галаве і тулаве.

Суразмоўца кажа, што ня верыць у афіцыйную вэрсію, як і ўсе сябры Аляксандра. Яны зьбіраюць усе магчымыя доказы таго, што Аляксандар Коржыч не зьбіраўся накладаць на сябе рукі, а таксама факты пра тое, што ў гэтай часьці была «дзедаўшчына». У панядзелак, 9 кастрычніка, сябры загінулага паедуць ў Сьледчы камітэт і пракуратуру дабівацца належнага расьсьледаваньня.

Як распавёў Сяргей Дзяцел, да войска Аляксандар Коржыч працаваў на станцыі тэхнічнага абслугоўваньня, рамантаваў аўтамабілі. Суразмоўца кажа, што Аляксандр вельмі любіў аўтамабілі і добра разьбіраўся ў іх. Перад сыходам у войска ён прадаў сваю машыну, каб па вяртаньні купіць іншую.

Аляксандар Коржыч быў адзіным дзіцём у сям’і, найбліжэйшай, апроч бацькоў, яму была стрыечная сястра, з мужам якой, Сяргеем Дзятлам, пагутарылі карэспандэнты Свабоды.

За два тыдні да сьмерці абяцаў маці прыйсьці ў звальненьне

«Яму ад войска ўвесь час адтэрміноўкі давалі, у яго былі праблемы з сэрцам. А апошні раз выдалі позву, прызналі годным. Ён сказаў, што бегаць ня будзе, адслужыць гэтыя паўтара года, і не будзе ніякіх праблем.

Перад тым як ісьці ў войска, пачаў рамонт у кватэры, паставіў кухню новую... А за два тыдні да сьмерці тэлефанаваў маці і казаў, што яму абяцаюць звальненьне на 3 дні, то ён прыедзе і даробіць адкосы на вокнах.

Апошнія гады я зь ім зьблізіўся, ён стаў больш дарослы, усім дапамагаў, хто да яго зьвяртаўся, і мне дапамагаў. Ён ніколі не адмовіў нікому. Трэба некуды паехаць хоць уначы — без праблемаў».

З карткі Аляксандра Коржыча ў час яго службы здымалі грошы ў розных гарадах

«Калі ён сыходзіў у войска, то з сабой узяў банкаўскую картку. На ёй было каля 500 рублёў. Усё выявілася таму, што гэтая банкаўская карта была прывязаная да ягонага айфона, які ён пакінуў у сябра перад сыходам у войска. У прыкладаньні на тэлефоне было бачна, што з гэтай карты ўсё здымаецца і здымаецца, і, у прынцыпе, зараз гэта можна ўжо поўнасьцю ўсё адсачыць. Зьняцьцё грошай адбывалася ў розных месцах — і ў Жодзіне, і ў „Барысаў-Арэне“, і ў Менску.

Ужо потым выявілася, што ўвесь час яму пераводзілі грошы — сваякі і сябры. Ён тэлефанаваў і прасіў у каго 30 рублёў, у каго 50. Але ў той час ніхто ня ведаў, што так шмат іх пераводзіцца. У яго было на карце 500 рублёў, і дзесьці 400 яшчэ накідалі сябры. Ну вось — дзесьці 900 рублёў за 4 месяцы ў яго „пайшло“.

Нам пасьля ўжо распавялі іншыя салдаты, што суткі знаходжаньня ў гэтай часьці, каб цябе не білі, „каштуюць“ 15 рублёў. Гэтыя грошы трэба плаціць сяржантам. Куды далей гэтыя грошы сыходзяць, ніхто не ведае. У галаве не ўкладаецца, што так можа быць.

Калі мама да яго езьдзіла, то ён ёй распавядаў, што грошы вымагаюць. Пра фізічны гвалт не казаў. Здавалася, усё было нармальна, але апошнія два тыдні да сьмерці ён перастаў тэлефанаваць зусім. А калі і тэлефанаваў, то зь нейкіх чужых тэлефонаў. Пасьля таго, як знайшлі яго мёртвым, пры ім тэлефону не было. А ягоны тэлефон апынуўся ў аднаго зь сяржантаў. Гэта мне сказаў камандзір, калі мы зь ім гутарылі. У ліставаньні з сябрамі ён паведамляў, што яму 4 тыдні заставалася да пераводу ў Слонім, казаў, што гэтыя 4 тыдні датрывае і перавядзецца адтуль».

«Яго не маглі знайсьці»

«Яны яго не маглі знайсьці, ён зьнік, і яны яго шукалі 5 дзён па часьці. 26 верасьня яго выпісалі з мэдроты, а пра ягоную сьмерць паведамілі 3 кастрычніка. Мы задавалі пытаньне, чаму нічога не паведамлялі сваякам за гэтыя дні, нам сказалі, што ў мэдроце думалі, што ён ужо ў часьці, а ў часьці думалі, што ён яшчэ ў мэдроце.

Нам не хацелі паказваць цела. Калі мы прыехалі ў Барысаў, першае пытаньне, якое нам задалі, — „як вы так хутка змаглі дабрацца?“ Мы 410 кілямэтраў праехалі за тры гадзіны. Маме патэлефанавала дзесьці ў 21.40, яна патэлефанавала нам, прыехалі сябры яго, і мы праз хвілін трыццаць ужо выехалі. І прыехалі ў 2.30 ночы. Яны нас не чакалі. Яны ведалі, што бацька Сашы не жыве з мамай, ведалі, што мама адна.

Нас запрасіў адзін з камандзіраў. Усе апускаюць вочы долу. Ніхто нічога не тлумачыць. Нам казалі, што едзьце, маўляў, дадому, мы яго прывязем. Мы запярэчылі, што ня зьедзем, пакуль нам яго не пакажуць. Унachы нам не паказалі ані яго, ані месца, маўляў, працуе Сьледчы камітэт. Мы заначавалі ў Барысаве і запатрабавалі раніцай, каб нам паказалі яго. Нам паказалі яго толькі а 17-й гадзіне».

Што такое «сабачая сьмерць»?

«На галаве ў яго крывападцёк, і нейкія незразумелыя нібыта тоненькія адтуліны, як быццам яго шылам ці нечым такім калолі.

Ананімны вайсковец паведаміў нам, што яго знайшлі павешаным са зьвязанымі нагамі і на галаве было нешта кшталту балаклавы — у іх гэта называецца „сабачая сьмерць“. Накідваецца рэмень, які зацягваецца на шыі, а расьцягнуць яго немагчыма, таму што такі мэханізм там.

Я сам доктар, калі паказалі яго, першае пытаньне да судовага мэдыка было, чаго такая странгуляцыйная баразна. Калі чалавек сам вешаецца, яна ня можа быць аднолькавай па ўсёй акружнасьці. Калі ж чалавека душаць, у яго атрымоўваецца завершаная странгуляцыйная баразна. А калі чалавек вешаецца, яна больш выяўляецца сьпераду, а ззаду — меней, таму што ціск ззаду меншы.

Потым, калі запыталі ў сьледчага, каб патлумачыў, што здарылася, ён нам адказаў, што тут і тлумачыць няма чаго — гэта суіцыд».

«Ужо ня першы выпадак»

«Гэта ўжо ж ня першы выпадак такі ў гэтай часьці за год. І маёй жонцы тэлефануюць цяпер маці хлопцаў, якія загінулі да гэтага. І ўсё — адзін у адзін.

Хлопчык, які загінуў да Аляксандра, незадоўга патэлефанаваў бацькам, распавёў ім пра сваю сытуацыю, бацька патэлефанаваў начальніку часткі, прыгразіў, што калі не разьбяруцца, то зьвернецца ў пракуратуру. Праз дзьве гадзіны сынператэлефанаваў, што пытаньні ўсе ўрэгуляваныя, усё добра. А праз 12 гадзін бацькам патэлефанавалі і паведамілі, што ён павесіўся.

Калі было пахаваньне, прыехалі ж сюды і вайскоўцы. Пачалі зьбірацца Сашавы сябры, і калі ўжо ў двары не было дзе паркавацца, стаяла пад сотню чалавек, то прыехала міліцыя і стала паміж вайскоўцамі і людзьмі. Вельмі баяліся, што будзе самасуд.

Мама — просты чалавек, яна слаба разумее, як дабівацца. У яе зараз адна толькі мэта — каб Сашу адпелі. Бо ніхто адпяваць не захацеў. А я і сябры Сашы — мы будзем займацца расьсьледаваньнем».

«Радыё Свабода»

Заснавальнік і рэдактар: Гаравы Леанід Антонавіч

Адрас рэдакцыі: 211573, г. Гарадок, вул. Гагарына, д.30Б, кв.16. E-mail: 250318@list.ru Тэл. 8-02139-5-08-52, маб. + 375(29)6723842 (V), Газета выдаецца з сакавіка 1998 г.

Падпісана да друку 29.10.2017 у 17.10 Наклад: 290 асобнікаў. Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў. Друкуецца на абсталяванні аднадумцаў. Распаўсюджваецца бясплатна добраахвотнікамі.